

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Бібліотека ім. академіка М. О. Лавровського

Серія «Вчені-ювіляри Ніжинської вищої школи»

Випуск 5

**ФЕДІР
СТЕПАНОВИЧ
АРВАТ**

До 90-річчя від дня народження

БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Ніжин 2018

УДК 016:378(092)

А 79

Упорядники:

Кільдіватова О. Д. – провідний бібліотекар;

Манжай В. І. – провідний бібліотекар;

Мухомодєєва Н. В. – завідувач інформаційно-бібліографічного відділу

Автори вступних статей:

Бойко О. Д. – доктор політичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Самойленко Г. В. – доктор філологічних наук, професор Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Відповідальний за випуск

Морозов О. С. – директор бібліотеки

А 79 **Федір Степанович Арват:** до 90-річчя від дня народження : біобібліогр. покажч. / Ніжин. держ. ун-т імені Миколи Гоголя ; Бібліотека імені академіка М. О. Лавровського ; упоряд.: О. Д. Кільдіватова, В. І. Манжай, Н. В. Мухомодєєва. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. – 26 с.; фото.

УДК 016:378(092)

© НДУ ім. Гоголя, 2018

Бібліотека імені академіка М. О. Лавровського

(1928–1999)

Закінчив філологічний факультет Одеського університету в 1952 р. Кандидат філологічних наук (з 1968 р.), доцент (з 1971 р.). Працював у Ніжинській вищій школі з 1976 р. на посадах проректора по навчальній роботі (1976–1978 рр.), ректора Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М.В.Гоголя (1978–1995 рр.), радника ректора (1995–1999 рр.). Академік – засновник Академії педагогічних наук України (з 1992). Основні напрямки наукових досліджень: історія перекладу з художньої російської літератури на українську мову (“І.Франко як перекладач” (кандидатська дисертація), зіставне вивчення української та російської мов.

ВІД УПОРЯДНИКІВ

З нагоди 90-річного ювілею від дня народження Федора Степановича Арвата підготовлено біобібліографічний покажчик, який друкується у серії «Вчені – ювіляри Ніжинської вищої школи».

У посібнику представлено науковий доробок вченого за 40 років наукової діяльності (1956-1996), зокрема: підручники, навчально-методичні посібники, статті, вміщені в наукових збірниках, матеріали наукових конференцій та публікації в періодичних виданнях.

Покажчик містить 96 бібліографічних записів і має суцільну нумерацію.

Посібник відкривається вступною статтею доктора політичних наук, професора, проректора з науково-педагогічної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя О. Д. Бойка та доктора філологічних наук, професора Ніжинського державного університету Самойленка Г. В.

Даний біобібліографічний покажчик складається з 4-х розділів. Документи в межах розділів згруповано в хронологічному порядку за роками друку, у межах років – за алфавітом.

Бібліографічний опис здійснено згідно ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання».

Під час відбору документів джерельною базою слугували довідковий апарат та фонди бібліотеки ім. М. О. Лавровського Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Переважна більшість публікацій були переглянуті *de visu*.

Для зручного та ефективного користування виданням розроблено науково-допоміжний апарат, який представлено «Іменним покажчиком» прізвищ авторів, співавторів, редакторів, відомості про яких є у бібліографічних записах даного видання та «Алфавітним покажчиком назв праць Ф. С. Арвата».

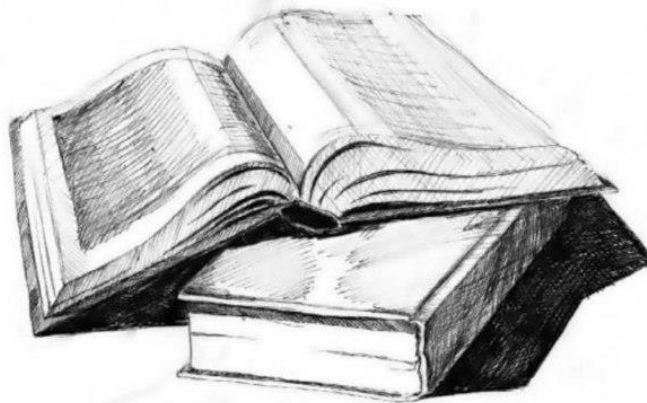
Посібник рекомендовано викладачам, аспірантам, студентам, працівникам системи освіти, а також для всіх, хто здійснює науково-дослідну, науково-педагогічну, науково-методичну та навчально-виховну діяльність.

Електронна версія покажчика розміщена на сайті бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя ([http://www.ndu.edu.ua\(lib\)](http://www.ndu.edu.ua(lib))).

СЛОВО ПРО ПЕДАГОГА І ВЧЕНОГО

Людина з великої літери

18 квітня 2018 р. виповнилося 90 років від дня народження людини красивої душі, світлого розуму, вродженої життєвої мудрості та неперевершеного таланту яскраво жити Федору Степановичу Арвату.

Якою він був людиною?

Людина–легенда. До цих пір із уст в уста передається легенда про те, що на потяг до Ніжина Федора Степановича проводжав не лише весь його рідний філологічний факультет Чернівецького університету, де тривалий час він працював деканом, а й половина викладачів та студентів вузу.

Щось легендарне, містичне, таке по-справжньому гоголівське є і в тому факті, що рівно за двадцять років до переїзду до Ніжина, тепер вже у надзвичайно далекому 1956 р., молодий науковець Ф. С. Арват написав свою першу (підкреслюю першу) наукову працю, що мала назву: "Із спостережень над мовою перекладу І. Я. Франка поеми Гоголя "Мертві душі" (переклад фразеологізмів)". До речі, це не випадковість і навіть не простий збіг обставин, адже до 1976 р. практично третину праць Федора Степановича складали студії пов'язані з Миколою Гоголем. Отже, його підсвідомо тягнуло до Ніжина, оскільки на матриці його долі саме цей населений пункт було вже запрограмовано, запрограмовано як старт потужного злету.

Людина–чудовий менеджер. Після приїзду Федора Степановича за його ініціативою до Ніжина з Чернівецького університету прибула ціла плеяда висококласних викладачів, яскравих особистостей. Таких як професори Домровський В. А., Арват Н. М., доценти Плаушевська О. В., Никоненко П. М., Січковська Т. В. та інші, які надали потужного поштовху розвитку вузу, адже вони не лише зберегли, а й примножили славу гоголівського навчального закладу. Менеджерські здібності Ф. С. Арвата виявилися і в тому, що він завжди міг вчасно помітити та підтримати здібну молодь. Судіть самі: за період з 1990 р. до 1993 р. було захищено 39 кандидатських та 3 докторських дисертації, тобто фактично по 11 дисертацій щорічно. Це дуже гарний результат, для досягнення якого нам нині треба ще працювати і працювати.

Людина–блискучий керівник. Можна по-різному ставитися до відзнак та соціалістичних змагань радянської доби, але те, що у ті часи отримати перемогу, як на республіканському, а тим паче на союзному рівні було

надзвичайно складно, це загально визнаний факт. Тим яскравішими є перемоги наших попередників на чолі з професором Ф. С. Арватом. Інститут не раз виходив переможцем серед педвузів України та СРСР, за що нагороджувався преміями та урядовими відзнаками. За високі досягнення вузу під керівництвом Федора Степановича його неодноразово відзначали високими державними нагородами: орденом Трудового Червоного Прапора, орденом Дружби народів та багатьма медалями. Але не лише нагороди говорять про Ф. С. Арвата, як про керівника. Спитайте про нього будь-кого зі старожилів цього вузу (байдуже, ким він працював при Федорі Степановичу – професором чи лаборантом) і ви побачите, як у співрозмовника загоряться очі, пожвавиться мова і обов'язково з'явиться посмішка, бо він згадав, згадав Арвата.

Людина-подвижник. Бурхлива енергія Федора Степановича завжди шукала нестандартних рішень, нових підходів, творчої реалізації. Саме з його ініціативи та за його підтримки в інституті було відкрито 7 нових кафедр та 9 спеціалізацій, відновлено історико-філологічний факультет, збудовано два гуртожитки та закладено будинок для викладачів, на території інституту з'явилися пам'ятники І. Безбородьку та Вчительці. Характерно та показово, що цей список можна продовжувати та продовжувати. Подвижництво Ф. С. Арвата знайшло свій вияв і у тому, що він став одним із засновників Академії педагогічних наук України. Федір Степанович отримав посвідчення академіка №7, що засвідчило його вклад як у розвиток освіти України, так і у процес створення Академії.

Людина – акумулятор позитивних емоцій. Коли ми чуємо тепер вже класичне: "Маємо свято!", то мимоволі посміхаємося і у нас з'являється згадка про щось веселе та приємне. Це ж який треба мати дивовижний Божий дар та позитивну емоційну енергетику, щоб після себе на десятиліття, втім, я думаю і на віки, залишити гранично просту, лаконічну та душевну фразу: "Маємо свято!" !

Людина–вроджений гуморист. Пам'ятаю, коли я спитав Федора Степановича про що він думав, під час вручення тоді ще інституту Прапора переможця всесоюзного соцзмагання, він, не замислюючись і не моргнувши оком сказав: "Що там думати, у цей момент треба дякувати та кланятись, дякувати та кланятись..."

На справді ж він далеко не всім дякував у такому режимі, і ще менше був схильним до того, щоб кланятись, тому що він був **людиною принципу.**

Ну і врешті-решт про найголовніше: Федір Степанович, якого ми пам'ятаємо і завжди будемо пам'ятати, був просто Людиною, Людиною з великої літери.

О. Д. Бойко - доктор політичних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної роботи
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя.

Життя та творча доля академіка Ф. С. Арвата

Час невпинно плине і не можна його зупинити. І важко собі уявити, що серед нас ось уже 18 років немає Ф. С. Арвата, 90-ліття якого ми відзначаємо найближчим часом. Ще живе багато сучасників, які знали Федора Степановича і зберегли про нього добру пам'ять. Тож сьогодні "маємо свято". Так любив говорити Федір Степанович. Арватівське свято, свято науки, свято відзначення людяності, добропорядності, щирості почуттів. Свято Вчителя з великої літери, нашого доброго колеги і друга.

Федір Степанович Арват народився 18 квітня 1928 року в селі Олександрівка Ширяєвського району Одеської області в сім'ї селянина.

Навчання в середній школі, нелегка, нарівні з дорослими праця в колгоспі у важкі повоєнні роки сформували в юнака одну з найкращих рис людини – працелюбність. Ще йшла війна, гриміли вибухи на землі, усіяній снарядами і мінами, а на полях ішли весняні роботи. 16-літній Федір Арват засівав поля зерном, зрізав поранені війною виноградні лози, заробляв трудовні. Важкою була післявоєнна юність. Треба було вчитися, здобувати знання і працювати, допомагати сім'ї.

Після закінчення у 1947 році середньої школи, Ф. С. Арват вступив на перший курс філологічного факультету Одеського університету. І тут він проявив себе активним студентом, якого поважали як однокурсники, так і викладачі. Це був час, коли на факультеті працювали відомі професори А. В. Недзвідський, А. М. Москаленко, О. В. Біляєв, І. Є. Грицютенко, П. І. Збандуто, Г. Й. Елькін та інші.

Було цікаво вчитися і шукати себе в науці. Федір Арват виступав на наукових конференціях, написав дипломну роботу, проявив себе як допитливий дослідник мовних проблем. Тож не випадково, що через рік після закінчення університету, він у 1953 році вступив до аспірантури при кафедрі української мови Одеського університету, наукова школа якої сприяла значному зросту Ф. С. Арвата як ученого.

Закінчивши в жовтні 1956 року аспірантуру, Ф. С. Арват п'ять років працював спочатку методистом, а потім завідувачем відділу методики мови та літератури Чернівецького інституту удосконалення кваліфікації вчителів. Досвід, набутий у школі після закінчення університету, а також під час роботи методистом, він об'їхав усі школи буковинського краю, добре знав учителів-філологів, сприяв тому, що його науково-методична робота мала конкретний характер, а розробки уроків та рекомендації до окремих тем відзначалися творчим пошуком різних методів та прийомів вивчення матеріалу, заохочення дітей до осмисленого одержання знань.

Добре володіння багатьма мовами сприяло написанню разом з Н. М. Арват, дружиною, з якою поєднав свою долю ще в Одеському університеті, та доцентом Є. Я. Павлюк у 1973 році підручників з російської мови для IV, V–VI, VII–VIII класів молдавських шкіл, які мали 6 видань. У 1981 році був підготовлений у тому ж співавторстві збірник диктантів з російської мови для IV–VIII класів для шкіл з молдавською мовою навчання. У 1987 році вийшло його друге видання.

Ф. С. Арвата, як вченого-лінгвіста, цікавили і питання культури мови вчителів та школярів. Цьому були присвячені його виступи на різноманітних конференціях та зібраннях учителів. 1989-го року у видавництві "Радянська школа" вийшов посібник для учнів середніх шкіл "Порівняльна стилістика української та російської мов", підготовлений у співавторстві з Н. М. Арват. Автори посібника ставили перед собою завдання: 1) показати спорідненість і близькість української і російської мов, їх загальну історичну основу і сучасні зв'язки, а також вказати на розбіжність, яка властива кожній із них як самостійній мові; 2) сприяти виробленню навичок і вмінь вільного переходу з однієї мови на іншу в спілкуванні, але при цьому навчити чітко розмежовувати обидві мови, дотримуватись норм кожної з них; 3) послідовним зіставленням мовних фактів сприяти попередженню незадовільної інтерференції; 4) розширити знання учнів про українську та російську мови.

У книзі багато різноманітних вправ, виконання яких потребувало уважного спостереження і чіткої характеристики порівняльних явищ. Вдало підібраний ілюстративний матеріал давав змогу вчителю не лише закріплювати навички засвоєння споріднених мов, а й проводити виховну роботу протягом вивчення відповідного розділу.

Наукові інтереси Ф. С. Арвата чернівецького періоду пов'язані також з історією та теорією перекладу, особливостями перекладу творів російської літератури на українську мову. Ціла низка розвідок з цих питань була опублікована в збірнику "Праці Одеського університету", зокрема "Із спостережень над мовою перекладу І. Я. Франка поеми Гоголя "Мертві душі": переклад фразеологізмів" (1956), "До питання про становлення реалістичних традицій художнього перекладу в українській літературі II половини XIX століття" (1958), а також у "Наукових записках Чернівецького університету": "К вопросам о переводе поэмы Н. Гоголя "Мертвые души" на украинский язык" та ще 9 статей. Саме ці напрацювання і лягли в основу кандидатської дисертації "Іван Франко як перекладач", яку Ф. С. Арват захистив 19 квітня 1968 року.

Вагомий внесок зробив учений у вивчення історії та теорії перекладу. Його статті про переклади М. Старицького, П. Грабовського, Лесю Українку, І. Франка, М. Рильського та теоретичні проблеми перекладу – це важливий

внесок у науку. Він спирався на конкретний досвід, пов'язаний з перекладом поеми М. Гоголя "Мертві душі" на близьку до російської українську мову, про що свідчать його статті "Народні українські мовні елементи в перекладі "Мертвих душ" М. Гоголя Іваном Франком" (1965), "Синтаксичні питання перекладу (на матеріалі перекладу "Мертвих душ" М. Гоголя Іваном Франком)" (1965), "Звертання в перекладі Івана Франка "Мертвих душ" Гоголя" (1965) та інші. Важливу наукову вартість мають також праці Ф. С. Арвата, присвячені пропаганді творчого досвіду українських перекладачів. З цього погляду зацікавлює ціла низка праць: "З історії українського перекладу II половини XIX ст. Старицький як перекладач" (1963), "Переклад з російської літератури як одне з джерел збагачення лексики української мови" (1964), "З історії українського перекладу II половини XIX ст.: П. А. Грабовський і Леся Українка як теоретики перекладу" (1964), "Максим Рильський – теоретик перекладу" (1967), "Іван Франко – перекладач на українську мову творів М. Є. Салтикова-Щедріна" (1966), "Іван Франко – теоретик перекладу" (1968) та інші.

До вивчення проблем перекладу Ф. С. Арват повернувся в 90-ті роки в Ніжині. У науковому збірнику "Література та культура Полісся" він друкує дві статті: "Перші переклади творів М. В. Гоголя на українську мову" та "М. П. Старицький як перекладач" (вип. 3, 1992). Вчений зібрав і опрацював багатий матеріал з історії і практики перекладу.

Ф. С. Арват у чернівецький період проявив себе не лише як різнобічний вчений, а і як прекрасний викладач та адміністратор. Він, з вересня 1961 року по березень 1976 року, працював на філологічному факультеті Чернівецького університету викладачем, старшим викладачем, а з 13 січня 1978 року доцентом кафедри української мови. Вісім років Ф. С. Арват був деканом, жив інтересами студентів, добре їх знав, не лише в обличчя або за прізвищами, а й по іменах і по-батькові. У важку хвилину студенти неодноразово зверталися саме до свого декана. А коли він переїжджав до Ніжина, то його проводжав на вокзалі весь факультет. І в цьому проявилась щира повага всього колективу до свого керівника і вчителя, наставника та порадника.

У березні 1976 року Ф. С. Арвата викликали до Міністерства освіти України і запропонували перейти до Ніжинського педагогічного інституту імені М. В. Гоголя, назвавши цей навчальний заклад українською Сорбонною, маючи на увазі давні історичні традиції цього вузу. І це «підкупило» Ф. С. Арвата. У Києві він сів на електричку, приїхав як приватна особа в Ніжин, походив територією інституту, побував у корпусах та музеї і зрозумів, що тут можна буде працювати. Він дав згоду на перевід, хоча непокоївся, як складеться його доля в Ніжині. На той час інститут потребував змін в багатьох напрямках роботи. Тоталітарні методи управління уже стали на перепоні

просування вперед. Та й сам час вимагав змін у середній та вищій школі. Тож правильно зробило Міністерство освіти, що направило в Ніжин людину, яка пройшла школу двох університетів – Одеського і Чернівецького.

З 23 березня 1976 року Ф. С. Арват працює у Ніжинському педагогічному інституті спочатку проректором з навчальної роботи, а з 16 серпня 1978 року – ректором. Саме в цей час і розкрився його вроджений хист та набутий життєм досвід вмілого організатора, чуйного наставника, душевної щедрості людини. Він проявив себе здібним, ініціативним, вимогливим і в той же час демократичним керівником вузу. Не все зразу виходило, ішов пошук. Інколи помилки змушували по-іншому підходити до вирішення кадрових питань. Але найголовніше було те, що Ф. С. Арват розумів, що вуз з такими славними традиціями, які поступово втрачалися, повинен зайняти гідне місце в освітянському середовищі. Тому був взятий курс на якісну підготовку вчительських кадрів.

Ф. С. Арват всією душею вболівав за долю освіти, за майбутнє вищої і середньої школи та вчителя. Тож, перебуваючи на посаді ректора, він все зробив, щоб створити необхідні умови для якісної підготовки фахівців. І заслуга його полягала в тому, що наших випускників стали охоче брати на роботу, навіть у столичні школи.

Це був неординарний керівник. Своєрідною рисою Ф. С. Арвата було уміння спілкуватися з людьми. Про всі події в інституті, про життя окремих працівників він довідувався безпосередньо під час спілкування з деканами у деканатах, викладачами на кафедрах, з господарниками на господарському дворі. Він намагався вникнути у всі важливі життєві проблеми, зрозуміти те, з чим до нього прийшов відвідувач.

Ф. С. Арват розумів, що слід ширше пропагувати традиції Ніжинської вищої школи, тому відразу охоче підтримав нашу ініціативу що до проведення у 1979 році Всесоюзної Гоголівської конференції, на яку з'їхалося біля 150 вчених з усіх республік Радянського Союзу. Про її роботу було надруковано повідомлення в декількох наукових виданнях. А найголовніше те, що учасники конференції рознесли інформацію про наш вуз, де вчені займалися вивченням спадщини М.Гоголя і де продовжували не тільки зберігати традиції, а й збагачувати їх. Авторитет вузу зростає, бо ідеї свого ректора підтримав колектив, який працював наполегливо і виборював призові місця у всесоюзному змаганні та завойовував перехідні знамена.

Особливу увагу Ф. С. Арват приділяв розширенню і зміцненню зв'язків інституту зі школами, педагогічними училищами, ліцеями. Його добре знала педагогічна громадськість області. Тому Ф. С. Арвата неодноразово обирали делегатом на всесоюзні та республіканські з'їзди вчителів.

Інтелегент за природою, Ф. С. Арват піклувався про високу культуру своїх вихованців, про їх освіченість і широкий світогляд, ерудицію, моральну чистоту, які є невід'ємними складовими сучасного вчителя. Він став одним із активних пропагандистів вчительської професії. В одному із виступів Ф. С. Арват сказав: "Школа – це соціальний барометр, який впливає на багато сторін нашого життя. Особливо це видно на селі. Якщо є школа, клуб, село зв'язане з центрами хорошими дорогами – це значить, що тут відкрито двері для культури, зачинено їх для відтоку молодих сил. Тому абсолютно недопустимо закривати школи навіть при найменшій кількості учнів... Поняття совісті, добра, зла, справедливості, відповідальності – це саме те, що виховує школа. Тут вчиться і майбутній інженер, і лікар, і хлібороб, і космонавт. А від нас залежить, хто і як їх вчитиме. Хороший педагог – це носій культури, естетик. Це інтелегент у вищому розумінні цього слова... Тому я хотів би бачити на чільному місці в галереї слави передовиків портрет хорошого вчителя. Хотів би відчути, що турботами школи живуть батьки, шефи, всі, від кого залежить ефективна робота".

Ці слова Ф. С. Арватом були сказані в інший час і в іншу епоху, але їх основний смисл не втратив своєї актуальності, гостроти та свіжості і нині.

Підносити авторитет вчителя було моральним кредом керівника вузу. Тож не випадково, що на території інституту вперше в Україні був відкритий пам'ятник Вчительці. Пам'ятаю, як ми спеціально їздили на вулицю Васильківську у Києві до Художнього комбінату, щоб замовити його, вибрати саме таку композицію, яка б відповідала задуму, звеличувала педагогічну професію, хвилювала глядачів і викликала в них повагу до складної і такої необхідної професії. І радів він, що скульптору вдалося передати те, що хотілося бачити Федору Степановичу. Збереглося незвичне фото, на якому закарбована мить, коли Федір Степанович в задумі стоїть біля цього пам'ятника. Дивишся на цю світлину і разом з академіком Ф. С. Арватом вдумуєшся в сучасну долю школи, вчителя і учня. А скільки сил витратив він для встановлення у нас пам'ятника засновникові Гімназії вищих наук графу Іллі Андрійовичу Безбородьку, бюст якого він розшукав у запасниках Музею російського мистецтва. Після довгих ходінь по кабінетах Міністерства культури він був встановлений там, де і повинен стояти, нагадуючи всім, що пам'ять про тих, хто здійснює благородні справи, буде залишатися у віках. Завдячуючи ректорові, на фасаді гоголівського корпусу з'являється безбородівський девіз «*Labore et zelo*» - «Працею і наполегливістю».

Піднесення якості підготовки вчительських кадрів здійснювалось шляхом упровадження в практику досягнень вузівської педагогіки та передового досвіду, зміцнення кафедр висококваліфікованими спеціалістами. З особистої ініціативи Федора Степановича в інституті народилося багато цікавих

починань, які здобули загальне визнання. Зокрема, за його безпосередньої підтримки в інституті було відкрито 7 нових спеціальностей, стільки ж нових кафедр, аспірантура, добудовано нові приміщення інституту, збудовано два багатоповерхові гуртожитки, закладено будинок для викладачів, наповнено аудиторії, лабораторії новими меблями, приладами тощо. Особливо багато уваги приділяв бібліотеці, збагаченню її фондів новою літературою. За його підтримки був відкритий Музей рідкісної книги – гордість інституту.

Ф. С. Арват добре розумів, що студент, як майбутній вчитель, якої б він не був спеціальності, потребував широкої гуманітарної підготовки, спілкування з образотворчим мистецтвом, театром, музикою. Тому він підтримав ідею відкриття Університету культури, яким керувала досвідчений педагог і цінитель мистецтва доцент О. В. Плаушевська, а потім і нашу ініціативу про відкриття спеціалізації з художньої культури і народознавства та створення окремої кафедри з аспірантурою на історико-філологічному факультеті, організації виставок образотворчого мистецтва в аудиторіях Гоголівського корпусу, створенню іменних аудиторій, музеїв на факультетах тощо.

Не залишилася поза увагою Ф. С. Арвата і науково-дослідна робота в інституті. Він підтримував ініціативу проведення в інституті всесоюзних, республіканських та міжвузівських конференцій, на яких завжди виступав з ґрунтовними доповідями. За підтримки Ф. С. Арвата відбулася конференція "Розвиток школи і педагогічної науки в Україні", присвячена 1000-літтю школи Київської Русі. А скільки відбулося цікавих зустрічей з відомими вченими-мовознавцями, літераторами, істориками, педагогами, громадськими діячами за 18 років, коли він очолював інститут!

Особливо турбувала його підготовка спеціалістів вищої кваліфікації, а тому він сприяв переходу викладачів на посаду старшого наукового працівника та вступу до докторантури. Саме при ньому захистили докторські дисертації Г. В. Самойленко (1988), В. Г. Янушевський (1989), І. М. Гетман (1992), О. Г. Ковальчук (1993), В. П. Яковець (1993), О. Я. Ростовський (1994). Приділяв він увагу і молодим кадрам, які поповнювали викладацькі колективи як старших, так і молодих кафедр, сприяв їх науково-методичному росту. Ф. С. Арват підтримав ініціативу щодо створення історико-філологічного факультету з поновленням на ньому традицій його попередників IX ст. Було багато цікавих спільних годин у розмовах з ним про майбутнє вишу.

Значні здобутки в науковій та навчальній роботі засвідчені, зокрема, тим, що 23 травня 1991 року Ф. С. Арвату присвоєно вчене звання професора кафедри української мови, на якій він читав курс історії української мови, спецкурси, керував дипломними роботами.

Внесок вченого у розвиток ніжинської наукової школи на новому етапі значний і різноманітний, а це свідчить і про широту інтересів Ф. С. Арвата, і про уміння своєчасно націлити громадськість на актуальні проблеми розвитку як середньої, так і вищої школи. Тому не випадково, що професор Ф. С. Арват постановою Кабінету Міністрів України від 16 червня 1992 року був затверджений дійсним членом-засновником Академії педагогічних наук України, в якій він успішно працював над вирішенням складних питань розбудови вищої та середньої школи на новому етапі її розвитку. Він неодноразово повторював: "Неосвічений народ ніколи не буде вільним".

Педагогічні питання, які хвилювали Ф. С. Арвата, знайшли втілення у цікавих наукових дослідженнях, здійснених під його керівництвом у співдружності з професорами Є. І. Коваленко і П. М. Щербанем: "Педагогіка спілкування" (1992), "Родинно-сімейна енциклопедія" (1996), "Культура спілкування" (1997).

Після виходу у 1996 році на пенсію Ф. С. Арват продовжував працювати на посаді радника нового ректора та професора кафедри української мови, постійно бував на факультетах, спілкувався зі співробітниками, студентами. Федір Степанович не уявляв собі життя без інституту, бо інститут був його життям.

Діяльність Ф. С. Арвата всебічна, широка і багатогранна. Вона була високо оцінена державою, про що свідчать почесні відзнаки - ордени Дружби народів та Трудового Червоного Прапора, медалі, якими він був нагороджений, та звання Заслужений працівник народної освіти України.

Пам'ять про себе людина формує ще за свого життя. І від її повсякденної праці, від активної громадської позиції буде залежати, чи про неї згадають нові покоління людей. Усі складові життєвої долі Ф. С. Арвата засвідчують, що про нього будуть пам'ятати. Огляньте територію університету, подивіться на пам'ятник Вчительці і графу І. А. Безбородьку, прекрасні зелені насадження дерев і кущів між корпусами, зайдіть у приміщення університету, у 215 Гоголівську аудиторію і т.п. і скрізь ви нашттовхнетесь на сліди арватівської ініціативи і підтримки.

Вшановуючи пам'ять Ф. С. Арвата, давайте і надалі наслідувати його, збагачувати і розвивати далі його важливі починання, виходити з новими цікавими ідеями, які сприятимуть звеличенню авторитету Ніжинської вищої школи на її новому історичному етапі.

Г. В. Самойленко - доктор філологічних наук, професор
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Підручники та навчальні посібники

- 1. Русский язык : учеб. для IV кл. школ УССР с молдавским языком обучения / Ф. С. Арват, В. А. Остафьев. – К. ; Черновцы : Рад. шк. – 1973.**
- 2. Русский язык : учеб. для 5–6 классов школ УССР с молдавским языком обучения / Н. Н. Арват, Ф. С. Арват, Е. Я. Павлюк. – К. ; Черновцы : Рад. шк., 1973. – 360 с.**
- 3. Те саме. – изд. 2-е. – 1975. – 332 с.**
- 4. Те саме. – изд. 3-е, перераб. – 1979.**
- 5. Те саме. – изд. 4-е. – 1982.**
- 6. Те саме. – изд. 5-е. – 1986.**
- 7. Те саме. – изд. 6-е, перераб. – 1990. – 361 с.**
- 8. Русский язык : учеб. для 7–8 кл. школ УССР с молдавским языком обучения / Н. Н. Арват, Ф. С. Арват, Е. Я. Павлюк. – К. ; Черновцы : Рад. шк., 1974. – 158 с.**
- 9. Те саме. – изд. 2-е. – 1977.**
- 10. Те саме. – изд. 3-е, перераб. – 1980.**
- 11. Те саме. – изд. 4-е – 1983.**
- 12. Те саме. – изд. 5-е – 1988. – 177 с.**
- 13. Специфика преподавания русского языка в школах с молдавским языком обучения русскому языку в школе. – К.: АН УССР, 1978.**
- 14. Сборник диктантов по русскому языку для 4–8 классов молдавских школ УССР / Н. Н. Арват, Ф. С. Арват, В. А. Кучеренко. – К. ; Черновцы : Рад. шк. – 1981.**
- 15. Те саме. – изд. 2-е, перераб. – К. ; Черновцы : Рад. шк., 1987. – 192 с.**

16. Сопоставительное изучение русского и украинского языков в школе : пособ. для учителя / Н. Н. Арват, Ф. С. Арват. – К. : Рад. шк., 1989. – 192 с.

17. Практична стилістика : зб. вправ / Н. Д. Бабич, ред. Ф. С. Арват – К. : Вища школа, 1990. – 231 с.

18. Педагогіка спілкування : метод. рек. для викл. і студ. пед. вузів / уклад.: Ф. С. Арват, Е. І. Коваленко, Г. М. Чирва ; за заг ред. П. М. Щербаня. – Ніжин : НДПІ, 1992. – 200 с.

19. Родинно-сімейна енциклопедія : [навч.-метод. посіб. для вищ. навч. закл. і загальноосвіт. шкіл] / МОН України, Інститут змісту і методів навчання ; заг. ред.: Ф. С. Арват, П. М. Щербань, Є. І. Коваленко. – К. : Богдана, 1996. – 438 с.

Наукові статті з питань перекладу

20. Из спостережень над мовою перекладу І. Я. Франка поеми Гоголя “Мертві душі” (переклад фразеологізмів) / Ф. С. Арват // Праці Одеського державного університету імені І. І. Мечникова. – Одеса, 1956. – Т. 146 : Збірник, присвячений 100-річчю з дня народження Івана Франка. – С. 73–85.

21. Те саме. – Из спостережень над мовою перекладу І. Я. Франка поеми Гоголя “Мертві душі”: окремих відбиток / Ф. С. Арват. – Одеса : [б. и.], 1956. – С. 73–85. – (Праці Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова. Т. 146).

22. До питання про становлення реалістичних традицій художнього перекладу в українській літературі II половини XIX ст. / Ф. С. Арват // Праці Одеського державного університету імені І. І. Мечникова. – Одеса, 1958. – Т. 148 : Збірник молодих вчених, вип. 2. Філологічні науки. – С. 161–168.

23. Те саме. До питання про становлення реалістичних традицій художнього перекладу в українській літературі II половини и XIX ст. : окремих відбиток / Ф. С. Арват. – Одеса : [б. в.], 1958. – С. 161–168. – (Праці Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова. Т. 148).

24. К вопросу о переводе поэмы Н. В. Гоголя “Мертвые души” на украинский язык / Н. Н. Арват, Ф. С. Арват // Ученые записки

Черновицького університету. – Черновці, 1961. – Т. 43, вып. 12. – (Серія філологічних наук).

25. З історії українського перекладу II половини XIX ст.: М. Старицький як перекладач / Ф. С. Арват // Матеріали XIX наукової сесії Чернівецького університету. Секція філологічних наук : тези доп. – Чернівці, 1963.

26. З історії українського перекладу II половини XIX ст.: П. А. Грабовський і Л. Українка як теоретики перекладу / Ф. С. Арват // Тези доповідей XX наукової сесії Чернівецького університету. Секція філологічних наук. – Чернівці, 1964. – С. 63–64.

27. Переклад з російської літератури як одне з джерел збагачення лексики української мови / Ф. С. Арват // Тези доповідей VI української славістичної конференції (13-18 жовт., 1964). – Чернівці, 1964.

28. Звертання в перекладі Івана Франка “Мертвих душ” Гоголя / Ф. С. Арват // Міжвузівська наукова конференція Чернівецького університету з проблем синтаксису української мови : тези доп. – Чернівці, 1965. – С. 140–142.

29. Народні українські мовні елементи в перекладі “Мертвих душ” М. В. Гоголя Іваном Франком / Ф. С. Арват // Тези доповідей XXI наукової сесії Чернівецького університету. Секція філологічних наук. – Чернівці, 1965. – С. 42–45.

30. Синтаксичні питання перекладу: на матеріалі перекладу “Мертвих душ” М. В. Гоголя Іваном Франком / Ф. С. Арват // Тези доповідей XXI наукової сесії Чернівецького університету. Секція філологічних наук. – Чернівці, 1965. – С. 8–42.

31. Про синтаксичну співвідносність в структурі фразеологізмів української та російської мов (на матеріалі перекладу «Мертвих душ» М. В. Гоголя Іваном Франком) / Ф. С. Арват // Тези доповідей XXII наукової сесії Чернівецького університету. Секція філологічних наук. – Чернівці, 1966. – С. 18–21.

32. Іван Франко – перекладач на українську мову творів М. Є. Салтикова-Щедрина / Ф. С. Арват // Матеріали міжвузівської ювілейної наукової конференції, присвяченої 110-річчю з дня народження і 50-річчю з дня смерті Івана Франка / Житомир. держ. пед. ін-т ім. І. Франка. – Житомир, 1966.

33. Максим Рильський – теоретик перекладу / Ф. С. Арват // Питання літературознавства і мовознавства : тези доп. та повід. респ. наук. конф. (травень, 1967 р.) / Харків. ун-т. – Х., 1967. – С. 229–230.

34. Иван Франко как переводчик ("Мертвые души" Н. В. Гоголя в переводе И. Я. Франко) : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук. / Ф. С. Арват ; Черновиц. гос. ун-т. – Черновцы, 1968. – 25 с.

35. Иван Франко - теоретик перекладу : лекції із спецкурсу "З історії українського перекладу" / Ф. С. Арват ; Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти УСРС, Чернівець. держ. ун-т. – Чернівці, 1969. – 38 с.

36. Перші переклади творів М. В. Гоголя українською мовою / Ф. С. Арват // Література та культура Полісся : зб. наук. ст. / Ніжин. держ. пед. ін-т ім. Миколи Гоголя ; відп. ред. та упоряд. Г. В. Самойленко. – Ніжин, 1992. – Вип. 3. Гоголь М. В. – випускник Ніжинської гімназії вищих наук та його творчість. – С. 138–149.

Те саме. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http // lib.ndu.ua](http://lib.ndu.ua) (Електронна бібліотека). – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації.

37. Старицький М. П. як перекладач / Ф. С. Арват // Література та культура Полісся : зб. наук. ст. / Ніжин. держ. пед. ін-т ім. Миколи Гоголя ; відп. ред. та упоряд. Г. В. Самойленко. – Ніжин, 1992. – Вип. 3. Гоголь М. В. – випускник Ніжинської гімназії вищих наук та його творчість. – С. 150–160.

Те саме. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http // lib.ndu.ua](http://lib.ndu.ua) (Електронна бібліотека). – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації.

38. О первых украинских переводах произведений Н. В. Гоголя / Н. Арват, Ф. Арват // Ніжинська старовина : зб. регіональної історії та пам'яткознавства / О. С. Морозов, С. Ю. Зозуля ; гол. ред. О. Б. Коваленко ; Центр пам'яткознавства, Національна Академія Наук України, Українське товариство охорони пам'яток історії та к-ри. – К. : [б. и.], 2009. – Вип. 8 (11). Ніжинознавчі студії. № 6. – С. 15–21.

Те саме. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http // lib.ndu.ua](http://lib.ndu.ua) (Електронна бібліотека). – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації.

Наукові статті, інтерв'ю, бесіди із періодики

- 39. Країна знань** / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1977. – 9 липня. – С. 2.
- 40. Полум'яне слово лектора** / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1977. – 9 верес. – С. 2.
- 41. Специфика преподавания русского языка в школах с молдавским языком обучения** / Ф. С. Арват // Совершенствование теории и практики обучения русскому языку в школе. – К. : АН УССР, 1978.
- 42. Головна турбота вузу** : [підготовка пед. кадрів] / Ф. С. Арват // Деснянська правда. – 1979. – 8 серп. (№ 153). – С. 3.
- 43. Изучение и внедрение передового педагогического опыта – важное звено в системе управления учебно-воспитательным процессом в высшем учебном заведении** / Ф. С. Арват // Всесоюзное совещание работников высших учебных заведений в Москве (6–8 февр., 1980) : сокращ. стеногр. отчет. – М., 1980. – С. 307–309.
- 44. Якщо ім'я твоє – вчитель** : [інтерв'ю з ректором НДПІ ім. М. В. Гоголя Ф. С. Арватом / записав Л. Юзвенко] / Ф. С. Арват // Радянська освіта. – 1981. – 10 січня (№ 3). – С. 1, 2.
- 45. Вірні традиціям** / Ф. С. Арват // Радянська освіта. – 1984. – 31 серп. (№ 70). – С. 2.
- 46. Романтика професії педагога** : [бесіда з ректором ін-ту / вів бесіду Ю. Каганов] / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1985. – 10 серп. (№ 128). – С. 2.
- 47. Вуз особливого призначення** : [обговорення проекту ЦК КПРС «Основні напрями перебудови вищої і середньої спец. освіти України] / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1986. – 14 червн. (№ 96). – С. 2.
- 48. Вуз особого назначенія: высшая школа** : время перемен / Ф. С. Арват // Правда Украины. – 1987. – 4 января.
- 49. Вузівська перебудова** : [інтерв'ю з ректором НДПІ Ф. С. Арватом / записала Г. Шуман] / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1987. – 17 берез. (№ 44). – С. 2.

50. Не інформатор, а співбесідник / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1987. – 9 грудня.

51. На шляхах перебудови вищої школи : [інтерв'ю з ректором НДПІ Ф. С. Арватом / записав Ю. Каганов] / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1988. – 1 квіт. (№ 53). – С. 1.

52. Ніжинський педінститут: у ногу с часом / Ф. С. Арват // Друга Чернігівська обласна наукова конференція з історичного краєзнавства (грудень, 1988) : тези доп. / Черніг. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка ; Ніжин. держ. пед. ін-т ім. М. В. Гоголя ; Черніг. іст. музей ; Черніг. обл. орг. Т-ва охорони пам'яток історії та к-ри. – Чернігів ; Ніжин, 1988. – Вип. 1. – С. 6–8.

53. Хліб і школа : [інтерв'ю з ректором педінституту / записав Ю. Каганов] / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1989. – 26 лип. (№ 119). – С. 2.

54. Підготовка сучасного вчителя в Ніжинському педінституті / Ф. С. Арват // Розвиток школи і педагогічні науки на Україні : тези доп. Ніжин. вуз. наук.-практ. конф., присв. 1000-річчю школи Київської Русі / Ніжин. держ. пед. ін-т ім. М. В. Гоголя. – Ніжин, 1989. – Ч. II. – С. 41–42.

55. До сучасних форм і методів лекційної роботи / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1990. – 17 січня. – С. 2.

56. Програма кандидата у народні депутати УРСР / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1990. – 27 січня. – С. 1.

57. І допоможе ніжинцям дух : [бесіда з ректором вузу Ф. С. Арватом про минуле і сьогодення вузу напередодні 170-річчя НВШ] / Р. Опаленик, Б. Дем'янчук // Радянська освіта. – 1990. – 16 жовт. (№ 83). – С. 2.

58. Інститут і перебудова / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1990. – 10 жовт. (№ 162). – С. 1.

59. Ніжинський педагогічний інститут і перебудова / Ф. С. Арват // Література та культура Полісся. – Ніжин, 1990. – Вип. 1 : Ніжинська вища школа (1820-1990). – С. 212–215.

Те саме. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http // lib.ndu.ua](http://lib.ndu.ua) (Електронна бібліотека). – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації.

60. Хто прийшов до вузу? : [інтерв'ю з ректором ін-ту Ф. С. Арватом / записав Ю. Каганов] / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1991. – 2 серп. (№ 77). – С. 3.

Те саме // Деснянська правда. – 1991. – 7 серпня.

61. Навчити студента мислити : [інтерв'ю з ректором вузу Ф. С. Арватом / бесіду вела Л. Романчук] / Ф. С. Арват // Під прапором Леніна. – 1992. – 15 квітня.

Те саме // Ніжин. вісник. – 1992. – 15 квіт. (№ 33). – С. 2.

62. Переступивши омріяний поріг : [інтерв'ю з ректором ін-ту Ф. С. Арватом / вів розмову Ю. Каганов] / Ф. С. Арват // Ніжин. вісник. – 1992. – 19 серп. (№ 68). – С. 2.

63. Квіти і терни : [бесіда з ректором НДПІ про студентське життя, професію вчителя / спілкувався Ю. Каганов] / Ф. С. Арват // Ніжин. вісник. – 1993. – 14 серп. (№ 92). – С. 2.

64. Щоб освіта стала національною : [інтерв'ю з ректором вузу] / Ф. С. Арват // Просвіта (НДПІ). – 1993. – № 2, квітень. – С. 1.

65. Бурхливий плин часу: [інтерв'ю з ректором нагоди свята 175-річчя заснування Ніжинської вищої школи / записав Ю. Каганов] / Ф. С. Арват // Ніжин. вісник. – 1995. – 20 вересня. – С. 1, 2.

66. ...І завжди живиться допитливий розум : [ректор про минуле і сьогодення Ніжинської вищої школи] / Ф. С. Арват // Освіта. – 1995. – 13–20 верес. (№ 36). – С. 4, 5.

67. Тут вчилися Гоголь, Гребінка, Глібов...: Ніжинському педінституту – 175 років : [коротке інтерв'ю з ректором Ф. С. Арватом, проф. Г. В. Самойленком, доц. І. І. Кочергою / записав Е. Зільберман] / Ф. С. Арват, Г. В. Самойленко, І. І. Кочерга // Деснянська правда. – 1995. – 5 серп. (№ 90). – С. 3.

Література про життя і діяльність Ф. С. Арвата

68. З високою нагородою! : [про нагородження Ф. С. Арвата орденом Дружби народів] // Деснянська правда. – 1981. – 14 липня. – С. 2.

69. З високою нагородою: [про нагородження Ф. С. Арвата орденом Трудового Червоного Прапора] // Деснянська правда. – 1986. – 30 вересня (№ 190). – С. 1.

70. З високою відзнакою! : [про нагородження Ф. С. Арвата орденом Трудового Червоного Прапора] // Під прапором Леніна. – 1986. – 1 жовтня. – С. 1.

71. Новомінський А. Головний напрям / А. Новомінський // Радянська освіта. – 1986. – 2 квітня.

72. Зільберман Е. Особисто причетний / Е. Зільберман // Трибуна лектора. – 1989. – № 2.

73. Федір Степанович Арват : [біографія кандидата в народні депутати УРСР] // Під прапором Леніна. – 1990. – 27 січня. – С. 1.

74. Самойленко Г. Відповідальність вибору: [про кандидата в депутати Верховної Ради України Ф. С. Арвата] / Г. Самойленко, П. Никоненко // Під прапором Леніна. – 1990. – 28 лютого. – С. 2.

75. Питання Академії педагогічних наук України : пост. Кабінету Міністрів України від 16 червня 1992 р. № 335 : [про затвердження дійсним членом – засновником АПН України Ф. С. Арвата] // Освіта. – 1992. – 23 червня (№ 30/31). – С. 1.

76. Федір Степанович Арват : біобібліогр. покажч. / упоряд. та відп. за вип. Г. В. Самойленко ; Ніжин. держ. пед. ін-т ім. М. В. Гоголя. – Ніжин, 1993. – 11 с. – («Вчені-філологи Ніжинської вищої школи»)

77. Арват Федір Степанович // Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – С. 28.

78. Самойленко Г. Слово про Федора Арвата / Г. Самойленко // Ніжинський вісник. – 1998. – 18 квітня. – С. 2.

79. Самойленко Г. В. Ф. С. Арват / Г. В. Самойленко // Деснянська правда. – 1998. – 18 квітня.

80. Коваленко Є. Арват Федір Степанович / Є. Коваленко // Педагогічний словник / АПН України, Інститут педагогіки ; за ред. Ярмаченко М. Д. – К. : Педагогічна думка, 2001. – С. 30.

81. Арват Федір Степанович / Г. В. Самойленко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2001. – Т. 1. – С. 631.

Те саме [Електронний ресурс]. – Текст. дані // Енциклопедія Сучасної України. – сайт. – Режим доступу : http://esu.com.ua/search_articles.php?id=43180 (дата звернення 28. 02. 2018).

82. Пінчук Т. Д. Маємо свято... // Мої чотири ректори / Т. Д. Пінчук. – Ніжин : НДПУ, 2000. – С. 22–32.

83. [Арват Федір Степанович] // Ніжинська вища школа: сторінки історії / Г. В. Самойленко, О. Г. Самойленко. – Ніжин, 2005. – С. 323–324.

Те саме. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http // lib.ndu.ua](http://lib.ndu.ua) (Електронна бібліотека). – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації.

84. Пінчук Т. Д. Маємо свято...// Зірки залишають слід... / Т. Д. Пінчук. – Ніжин, 2005. – [Книга 1]. – С. 96–104. : фотоіл., портр. – (До 200-ліття Ніжинської вищої школи).

85. Забіяка І. М. [Про Ф. С. Арвата] / І. М. Забіяка // І дорогий, і незабутній: спогади випускників університету / за заг. ред. Т. Д. Пінчук. – Ніжин, 2005. – С. 192–193.

Те саме // Ніжинська вища школа у спогадах студентів і викладачів: мемуари : у 2 т. / упоряд.: Г. В. Самойленко, О. Г. Самойленко ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин, 2015. – Т. 2 : 1920–2010. – С. 381–382.

Те саме. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http // lib.ndu.ua](http://lib.ndu.ua) (Електронна бібліотека). – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації.

86. [Федір Степанович Арват] // Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича: імена славних сучасників / гол. ред. С. В. Мельничук. – К., 2005. – С. 23, 135, 136, 268, 269.

87. Арват Н. Н. Арват Ф. С. о переводах произведений Н. В. Гоголя в Украине (Иван Франко как переводчик поэмы "Мертвые души") / Н. Н. Арват // Література та культура Полісся / відп. ред. та упоряд. Г. В. Самойленко ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин, 2008. – Вип. 43: До 80-річчя від дня народження академіка Ф. С. Арвата. – С. 13–21.

Те саме. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http // lib.ndu.ua](http://lib.ndu.ua) (Електронна бібліотека). – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації.

88. Бойко О. Д. Людина з великої літери / О. Д. Бойко // Література та культура Полісся / відп. ред. та упоряд. Г. В. Самойленко ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин, 2008. – Вип. 43 : До 80-річчя від дня народження академіка Ф. С. Арвата. – С. 3–5.

Те саме. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http // lib.ndu.ua](http://lib.ndu.ua) (Електронна бібліотека). – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації.

89. Забарний О. В. Федір Арват і розвиток методичної думки на Україні / О. В. Забарний // Література та культура Полісся / відп. ред. та упоряд. Г. В. Самойленко ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин, 2008. – Вип. 43 : До 80-річчя від дня народження академіка Ф. С. Арвата. – С. 22–27.

Те саме. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http // lib.ndu.ua](http://lib.ndu.ua) (Електронна бібліотека). – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації.

90. Самойленко Г. В. Життя та творча доля академіка Ф. С. Арвата / Г. В. Самойленко // Література та культура Полісся / відп. ред. та упоряд. Г. В. Самойленко ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин, 2008. – Вип. 43: До 80-річчя від дня народження академіка Ф. С. Арвата. – С. 6–12.

Те саме. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http // lib.ndu.ua](http://lib.ndu.ua) (Електронна бібліотека). – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації.

91. Безпалій О. Знакова подія, епохальна дата в історії академіка Арвата : [про відкриття меморіальної дошки на честь колишнього ректора НДП ім. М. В. Гоголя на будинку по вул. Овдіївській, 19, де мешкав вчений] / Олександр Безпалій // Ніжин-інфо. – 2010. – 29 квітня (№ 18). – С. 1.

92. Литвиненко Л. І. І колоситься нива, щедро засіяна добірним зерном : [до 80-річчя від дня народження Ф. С. Арвата] / Л. І. Литвиненко // Інформаційно-науковий вісник бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя : науково-бібліографічне видання. / МОН України, Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя, Бібліотека ; відп. ред. Н. О. Ленченко. – Ніжин, 2010. – Вип. 1. Бібліографія. Книгознавство. Бібліотекознавство. Історія та культура. Історичне та літературне краєзнавство. – С. 154–155.

93. Онищенко Н. Відкрито меморіальну дошку / Н. Онищенко // Ніжинський вісник. – 2010. – 15 травня. – С. 1.

94. [Арват Федір Степанович] // Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Чернігівська область : моногр. / Національна академія педагогічних наук України, Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи, Інститут вищої освіти ; ред. рада вид. : В. Г. Кремень [та ін.]. – К., 2012. – С. 315–317.

95. Гуйванюк Н. В. Чернівці у долі і творчій біографії Федора Степановича Арвата (1928–1999) / Н. В. Гуйванюк // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Філологічні науки : наук. журн. / відп. ред. Г. В. Самойленко ; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин, 2013. – Кн. 2. – С. 14–22. – Бібліографія праць Арвата Ф. С. – С. 20–22.

Те саме. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http // lib.ndu.ua](http://lib.ndu.ua) (Електронна бібліотека). – Загол. з титул. екрану. – Електрон. версія друк. публікації.

96. Фёдір Степа́нович Арва́т [Електронний ресурс] . – Текст. дані. - Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення 28. 02. 2018).

Іменний покажчик

- Арват Н. Н. 2, 8, 14, 16, 24, 38, 87
Бабич Н. Д. 17
Безпалій О. 91
Бойко О. Д. 88
Глібов Л. 67
Гоголь М. В. 24, 28-31, 34, 36, 37, 67, 87
Гончаренко С. 77
Грабовський П. А. 26
Гребінка Є. 67
Гуйванюк Н. В. 95
Дем'янчук Б. 57
Забарний О. В. 89
Забіяка І. Н. 85
Зільберман Е. 67, 72
Зозуля С. Ю. 38
Каганов Ю. 46, 51, 53, 60, 62, 63, 65
Коваленко Є. І. 18, 19, 80
Коваленко О. Б. 38
Кочерга І. І. 67
Кучеренко В. А. 14
Ленченко Н. О. 92
Литвиненко Л. І. 92
Мельничук С. В. 86
Морозов О. С. 38
Никоненко П. М. 74
Новомінський А. 71
Онищенко Н. 93
Опаленик Р. 57
Остаф'єв В. А. 1
Павлюк Е. Я. 2, 8
Пінчук Т. Д. 82, 84, 85
Рильський М. 33
Романчук Л. 61
Салтиков-Щедрін М. Є. 32
Самойленко Г. В. 36, 37, 67, 74, 76, 78, 79, 81, 83, 85, 87, 88, 89, 90, 95
Самойленко О. Г. 83, 85
Старицький М. 25, 37
Українка Л. 27
Франко І. 20, 21, 28-32, 34, 35, 87
Чирва Г. М. 18
Щербань П. М. 18, 19
Шуман Г. 49
Юзвенко Л. 44
Ярмаченко М. Д. 80

Алфавітний покажчик назв праць Ф. С. Арвата

- Бурхливий плин часу 65
Вірні традиціям 45
Вуз особливого призначення 47
Вуз особого назначенія 48
Вузівська перебудова 49
Головна турбота вузу 42
До питання про становлення реалістичних традицій художнього перекладу в українській літературі II половини XIX ст. 22, 23
До сучасних форм і методів лекційної роботи 55
З історії українського перекладу II половини XIX ст. 25, 26
Звертання в перекладі Івана Франка “Мертвих душ” Гоголя 28
Изучение и внедрение передового педагогического опыта – важное звено в системе управления учебно-воспитательным процессом в высшем учебном заведении 43
І допоможе ніжинцям дух 57
...І завжди живиться допитливий розум 66
Інститут і перебудова 58
Із спостережень над мовою перекладу І. Я. Франка поеми Гоголя “Мертві душі” 20, 21
К вопросу о переводе поэмы Н. В. Гоголя “Мертвые души” на украинский язык 24
Квіти і терни 63
Країна знань 39
На шляхах перебудови вищої школи 51
Навчити студента мислити 61
Народні українські мовні елементи в перекладі “Мертвих душ” М. В. Гоголя Іваном Франком 29
Не інформатор, а співбесідник 50
Ніжинський педагогічний інститут і перебудова 59
Ніжинський педінститут: у ногу с часом 52
О первых украинских переводах произведений Н. В. Гоголя 38
Педагогіка спілкування 18
Переклад з російської літератури як одне з джерел збагачення лексики української мови 27
Переступивши омріяний поріг 62
Перші переклади творів М. В. Гоголя українською мовою 36
Підготовка сучасного вчителя в Ніжинському педінституті 54

- Полум'яне слово лектора 40
- Практична стилістика 17
- Про синтаксичну співвідносність в структурі фразеологізмів української та російської мов 31
- Програма кандидата у народні депутати УРСР 56
- Максим Рильський – теоретик перекладу 33
- Родинно-сімейна енциклопедія 19
- Романтика професії педагога 46
- Русский язык: учеб. для IV кл. школ УССР с молдавским языком обуч. 1
- Русский язык : учеб. для 5–6 классов школ УССР с молдавским языком обучения 2 - 7
- Русский язык : учеб. для 7–8 классов школ УССР с молдавским языком обучения 8 - 12
- Сборник диктантов по русскому языку для 4–8 классов молдавских школ УССР 14, 15
- Синтаксичні питання перекладу: на матеріалі перекладу “Мертвих душ” М. В. Гоголя Іваном Франком 30
- Сопоставительное изучение русского и украинского языков в школе 16
- Специфика преподавания русского языка в школах с молдавским языком обучения русскому языку в школе 13
- Специфика преподавания русского языка в школах с молдавским языком обучения 41
- Старицький М. П. як перекладач 37
- Тут вчилися Гоголь, Гребінка, Глібов... 67
- Иван Франко как переводчик ("Мертвые души" Н. В. Гоголя в переводе И. Я. Франко) 34
- Иван Франко – перекладач на українську мову творів М. Є. Салтикова-Щедріна 32
- Иван Франко - теоретик перекладу : лекції із спецкурсу "З історії українського перекладу" 35
- Хліб і школа 53
- Хто прийшов до вузу? 60
- Щоб освіта стала національною 64
- Якщо ім'я твоє – вчитель 44

Із сімейного архіву

ЗМІСТ

Від упорядників.....	4
Бойко О. Д. Людина з великої літери.....	6
Самойленко О. Г.....	9
Підручники та навчальні посібники.....	16
Наукові статті з питань перекладу.....	17
Наукові статті, інтерв'ю, бесіди із періодики.....	20
Література про життя і діяльність Ф. С. Арвата.....	23
Іменний покажчик.....	27
Алфавітний покажчик назв праць Ф. С. Арвата.....	28
Із сімейного архіву.....	30

Науково-бібліографічне видання

Відповідальний за випуск:
Морозов О. С. – директор бібліотеки

Упорядники:

Кільдіватова О. Д., Манжай В. І., Мухомодєєва Н. В.

Макет обкладинки:
Сливко В. П.

ФЕДІР СТЕПАНОВИЧ
АРВАТ
До 90-річчя від дня народження

Біобібліографічний покажчик

